

ชื่อเรื่อง	โครงการวิจัยเพื่อพัฒนาข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน กรณีการดำเนินการด้านเทคโนโลยี (สิทธิดิจิทัล)
ผู้วิจัย	นายบัณฑิต หอมเกษ
หน่วยงาน	สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ปีที่ทำวิจัยเสร็จ	2565

บทคัดย่อ

งานวิจัยชิ้นนี้มุ่งศึกษากรอบบรรทัดฐานสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศและแนวปฏิบัติที่ดีสำหรับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารออนไลน์ (สิทธิดิจิทัล) และจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทย โดยเน้นศึกษาเชิงลึกในประเด็นสิทธิในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต เสรีภาพในการแสดงออก และสิทธิในความเป็นส่วนตัว โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการประชุมกลุ่มย่อย

ผลการวิจัยพบว่า กรอบสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏในตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่มีอยู่นั้นยังสามารถตีความเพื่อปรับใช้ในยุคดิจิทัลได้ ภายใต้หลักการที่ยอมรับในทางสากลว่าสิทธิมนุษยชนที่บังคับใช้ในทางออฟไลน์ ยังมีผลบังคับใช้ในทางออนไลน์ด้วย

เมื่อพิจารณาบริบทของประเทศไทย พบว่า กรอบรัฐธรรมนูญได้รับรองสิทธิมนุษยชนที่ค่อนข้างสอดคล้องกับตราสารสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศอยู่ ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้ในทางออนไลน์หรือกับเทคโนโลยีได้ แต่อาจจะมีบางประเด็นที่จำเป็นต้องทำให้ชัดเจนขึ้น เช่น สิทธิในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และสิทธิในการมีความคิดเห็นกับเสรีภาพในการแสดงออก เป็นต้น นอกจากนี้ การศึกษาเชิงลึกใน 3 ประเด็น พบว่า 1) สิทธิทางอินเทอร์เน็ต ยังไม่ได้ถูกรับรองว่าเป็นสิทธิมนุษยชนหรือสิทธิพลเมืองในรัฐธรรมนูญและกฎหมายไทย แต่ในทางปฏิบัติ ประเทศไทยได้มีการดำเนินการเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึงผ่านกฎหมายและนโยบายต่าง ๆ ที่มีอยู่ 2) ประเด็นเสรีภาพในการแสดงออก โดยเน้นไปที่การจำกัดเนื้อหาทางออนไลน์นั้น พบว่ามีทั้งส่วนที่ก้าวหน้าในเรื่องของการพัฒนาหลักประกันเชิงกระบวนการสำหรับการปิดกั้นเนื้อหาทางออนไลน์ แต่ก็ยังมีส่วนข้อกังวลเกี่ยวกับการดำเนินคดีต่อการเผยแพร่เนื้อหาทางออนไลน์ โดยเฉพาะต่อการแสดงออกที่เป็นการวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลและสถาบันทางการเมือง โดยส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากกฎหมายที่คลุมเครือ ตลอดจนอัตราโทษที่ไม่ได้สัดส่วน และ 3) สิทธิในความเป็นส่วนตัว โดยเน้นไปที่ประเด็นการสอดส่องโดยรัฐ พบว่า ยังมีช่องว่างของกรอบกฎหมายในการคุ้มครองสิทธิความเป็นส่วนตัวในมิติของการสอดส่อง และยังพบข้อท้าทายเกี่ยวกับการสอดส่องแบบลับ ซึ่งยากที่การตรวจสอบและเป็นอุปสรรคในการแสวงหาการเยียวยาของผู้ที่ได้รับผลกระทบ

งานวิจัยชิ้นนี้ จึงได้เสนอแนะให้มีการตรากฎหมายรับรองสิทธิในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต และ ทบทวนกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดเนื้อหา และการสอดส่อง ให้มีความชัดเจน แน่นนอน คาดหมายได้ และสอดคล้องกับพันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ ตลอดจนมีกลไกตรวจสอบและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ สิทธิดิจิทัล, สิทธิทางอินเทอร์เน็ต, เสรีภาพในการแสดงออก, สิทธิความเป็นส่วนตัว, การสอดส่อง

Research Title The Research Project for Developing the Human Rights Promotion and Protection Recommendations, in Cases of the Operations with Technology

Researcher Mr. Bandit Homket

Institute Office of the National Human Rights Commission of Thailand

Year 2022

Abstract

This research aims to study on international human rights norms and proper practices for promoting and protecting human rights related to information technology and online communication, and make a recommendation for promoting and protecting human rights related to information technology and online communication in Thailand focusing on the issue of the rights to access the internet, freedom of expression and the rights to privacy by using qualitative research methodology consisting of document study, in-dept interview and focus group.

The result showed that the human rights framework that present in the existing human rights instrument, can also be interpreted for adapting in the digital age under the universally accepted principle that the human rights that enforced in the offline platform is also applicable in the online platform. Considering Thailand context, the constitutional framework has already recognized the human rights that are quite consistent with the international human rights instruments which can be applied in the online platform and technology, but there may be some issues that, if they are revised in the future, they will need to be clearer, especially the rights to express the opinions and freedom of expression.

Furthermore, an in-dept study in 3 issues found that 1) Internet rights have not been recognized to be human rights or civil rights in the Constitutional and Thai law, but in practice, Thailand implemented to provide people to access the internet equally through various laws and policies. 2) The issue of freedom of expression found to be a breakthrough in the development of guaranteed process for blocking online contents, but there are still concerns about the prosecution on online content distribution, especially on expressions that criticize the government and political institutions. This is partly due to ambiguous laws including

disproportionate penalties. And 3) Right to privacy focusing on state surveillance issues found that there are gaps in the legal framework about the privacy rights protection in the dimension of surveillance and it also faces the challenge about covert surveillance which is hard to investigate and seek remedy for those who are affected.

This research therefore suggests implementing a certified law on the rights to access the internet and review the law about content restriction and surveillance to be clear, certain, predictable, and consistent with the international human rights obligations as well as having effective monitoring systems and remedy mechanisms.

Keywords Digital rights, Internet rights, Freedom of expression, Right to Privacy, State Surveillance